

MONITOR

GASETA NACIONAL DE POLITICA, D'ART I DE LITERATURA

Redacció: Angels, 22 i 24 - Barcelona. — Administració: Granvia, 613

ANY I. N.º 6

Desembre de 1921

Sitges, dia 15

1

L'aparició intermitent d'aquesta gasetta—ben involuntària als seus redactors—ens permet en canvi de considerar la dissort marroquí despassionadament i piament. A les primeres noves del desastre la magnitud de la desfeta paralitzà la nostra vida de patriotes idealistes i amb els ulls esbarriats i les mans tremoloses vèrem clarament, escandallàrem amb el nerviosisme derivat d'una sensibilitat lliurada al culte constant de la pàtria, l'abís tràgic on l'Espanya autèntica es debatia en els darrers espèrtnecs de la seva agonia secular. ¿Sentíem tanmateix un amor pel mite fals que havíem après d'odiardes de la nostra més fresca minyoneta?

Una súbita reacció però ens situà davant la desconfita espanyola ben diversament: si al nostre voler ardent haguessin correspost els medis reals de què voldríem disposar, hauríem conjurat tot lo món civilitzat entorn la santa bandera de redempció que Catalunya eleva amb fervor pur fa belles anyades. Ens hauríem justificat primerament com a catalans fidels al preic radicalíssim d'intervenció eternament inèdita; tot seguit hauríem demanat la constitució d'un tribunal justicier que coronés la perifèria de la Península d'un cercle de patíbuls. ¿Quina joia hi ha més gran pel patriota digne que la de comandar un piquet d'execució?

Amb fel als llavis i sang als ulls havem hagut de comportar la paròdia de renaixença patriòtica jugada per la trepa dels literats espanyols mixtificadors de pures essències alienes. Havem hagut de sostenir un Estat crebant entre ruïnes i dissimular el rubor de veure'ns emparats davant els ulls de l'univers espectador sota els parracs d'una mateixa bandera que no és pas la nostra immortal!

¿Fins a quan Catalunya s'haurà de consumir en sí mateixa en la inacció? ¿Serà per ventura que la inacció de la nostra Pàtria no és prudència premeditada ans indolència homeiera?

Si l'actuació del nacionalisme radical, àdhuc en aquests moments roman inèdita ¿què en caldrà esperar per a l'esdevenidor? ¿Serà cert que el radicalisme és, entre nosaltres, sinònim d'abstenció? No és pas que per a MONITOR cert nacionalisme dit radical sigui cosa grata: partidaris convençuts de la necessitat d'un partit nacional català col·laborador persistent i eficaç de la política general de la Península, el radicalisme per nosaltres té la significació d'intervenció generosa i entusiasta. En certa manera radicalisme és acció reaccionària i imperial.

El silenci dels partits catalans davant la desfeta històrica hauria de revoltar els cors sumisos a la imatge sagrada de Catalunya i d'enardir les intel·ligències catalanes per a imposar d'ara endavant llur voluntat.

2

Un català insular a la Presidència del Consell de Ministres d'Espanya. Un català continental al Ministeri de les Finances. Vegeu, a dins el fragment de la Península internacionalment conegut per Espanya, quin sòlid ha produït el reactiu rífeny. Dos revolucionaris, els senyors Maura i Cambó, revolucionaris del partit de l'ordre, davant els altres revolucionaris inactius i incapaces. ¿Podríem opinar alt sense sorprendre ningú, que En Cambó és un Maura reeixit, realitzat? Al capdavant el senyor Maura és una bella ineficàcia. És el seny nacional, despiassat. És una dolorosa experiència, magnífica pe les jovenívoles voluntats d'avui, ardent i faç obertes. És la ineficàcia del talent mancat de voluntat. ¿No fou igualment ineficaç el nostre mestre Pi i Margall?

En canvi, recordem una bella, gran eficàcia: Prat de la Riba. Imaginem, només per dalir-nos, la Presidència del Consell atorgada en vida a aquest il·lustre traspasat i, en els ministeris, tres voluntats tan estrictament ràciques com la d'En Cambó. ¿On seríem?

Una dolorosa experiència ha mantingut el senyor Maura en l'exil; és probable que el mateix dolor, més exacerbament viu, obligui al mateix exilament als polítics catalans tal vegada prematurament intervencionistes. No hi ha més salvament que el nacionalisme, ni més abrandament patriòtic que el de Catalunya. Tot propòsit d'intervenció en la política general de la Península que no respongui a una política catalana orgànica i íntegrament nacional, perjudica doblement: Primer Catalunya i la seva restauració estatal; segon, l'Imperi peninsular entitat superior creada al magne impuls generós i expansiu de la nostra Pàtria.

3

Nacionalisme català i patriotisme portugués. ¿Fins a quin punt les relacions catalanoportugueses poden precipitar l'adveniment de la nostra llibertat nacional i la consegüent Confederació peninsular? El nacionalisme català, a hores d'ara incipient, ¿per què no dir-ho? té, no gens menys, uns fins assenyalats: l'estatització de Catalunya i l'assoliment per a aquesta dels destins nacionals. ¿Podrà el patriota portugués arribar a una coincidència superior d'orientació que permeti esperar que els destins nacionals de Catalunya i els destins nacionals de Portugal són en síntesi els destins imperials d'Ibèria?

Als nostres amics de Portugal MONITOR li és grat de remarcar el sentit polític del nacionalisme federalista. És obvi el retreure novament els arguments que havem aportat des del primer número de la nostra gasetta. D'un temps ençà en editorials, correspondències i articles de l'escassíssima premsa patriòtica de Barcelona, amb bella coincidència espiritual, s'ha vingut propagant aquest fi superior al nostre nacionalisme. Darrerament, el singular diputat provincial senyor Josep Pla, després de la seva anada a Portugal, ha aportat a favor de la nostra tesi notables arguments anàlegs als allegats per MONITOR.

Remarquem, però, als nostres amics de Portugal:

Que a dins la Confederació ibèrica cada nació tindria la seva iniciativa avinent amb la seva història i les seves necessitats expansives que al capdavant recaurien a benefici de la nació que les realitzés i a la grandesa general de la Confederació.

Que a Catalunya li escau una política mediterrània intensiva, vera renaixença de glòries pretèrites; a Portugal una política atlàntica i transatlàntica; a la Bètica una política africana compartida amb la mediterrània exercida per Catalunya; a Castella un esforç de comprensió per a servir de col·laboradora al desenrotllament natural de cada nació confederada i a l'acreixement de la comunitat sentimental amb la Hispano-amèrica que completés la Ibero-americà amb què el futur Imperi confederat mantindrà relacions permanents.

L'ampliació d'aquest programa imperial i la subordinació al mateix de cada política nacional, comporta una alta, discretíssima direcció que només una perfecta entesa preliminar catalano-portuguesa pot assumir. Aquest programa extensíssim ocupa tot el pensament de MONITOR i calen anyades de la seva publicació per al seu desenrotllament ideològic.

Aclarim només de passada: que l'absorció o eliminació per l'Espanya estricta d'aiguns dels Estats nacionals que compondran naturalment la Confederació peninsular, hauria d'ésser considerat com a un manament patriòtic, com a un crim de lesa pàtria. L'Espanya autèntica d'avui no té una política mediterrània, ni una política africana, ni una política ibero-americana perquè els òrgans naturals encarregats d'expandir-se en aquestes direccions estan sotmesos a una falsa estructura que anulla llur potència original. Entorn de la Catalunya alliberada giraran com a subordinats naturals o interessats, ultra València i Mallorca, els antics territoris que en 1176 constituïren la corona catalano-aragonesa en tota l'extensió on la bandera reial és encara avui dia segell distintiu. Entorn de Portugal, entorn d'Andalusia na-

cionalitzada, entorn de les Castelles per les quals per ventura, tot i la paradoxa que pugui representar, els caldrà desitjar una absorció intel·ligent o almenys directiva de Bascònia, giraran les regions i comarques a què estan unides per comunitat de l'esperit, per interès històric i per les fretures de llur expansió actual.

El domini nacional de cadascun dels Estats peninsulars serà després de llur realització el domini imperial d'Ibèria.

4

El 6 desembre 1921, a Downing Street, fou signat l'acord anglo-irlandès pel qual Irlanda esdevenia un Estat lliure amb les restriccions derivades de la seva permanència dins l'Imperi britànic.

Teníem la intenció de publicar en aquesta gasetta les lletres i documents canviats entre el govern imperial i el govern republicà en el curs de l'armistici predecessor d'aquest acord. Ens manca espai; remarquem però la terminologia emprada per Lloyd George en una de les seves lletres famoses i, darrerament, en el seu discurs al Parlament britànic tan similar a la de MONITOR que la nostra honestat s'en sentí torbada. Una idèntica concepció imperial fa paral·lela la maduresa política anglesa i la fresca política catalana. La consolidació de l'Imperi britànic en el ple del seu esplendor coincideix amb l'afany català de consolidació d'un Imperi ibèric a base de l'alliberament nacional de Catalunya.

En un número passat de MONITOR ja diguérem allò que diferenciava el nostre nacionalisme del nacionalisme irlandès. No escau avui a la nostra gasetta de gojar-se en un sentimentalisme al qual, d'altra part, altres publicacions catalanes especialitzades donen franca carrera. ¿Ha triomfat a Irlanda un nacionalisme constructiu per damunt del nacionalisme separatista? ¿Ha estat degut aquest triomf només a la necessitat immediata d'obtenir, a base d'un pacte cordial l'unitat de la nació irlandesa? Obtinguda aquesta unitat i consolidada amb el temps per interès mateix dels ulsterians i tàctica assenyada dels patriotes irlandesos ¿serà la Irlanda unificada qui reclamarà imperiosament la seva independència total? Segons una informació que ha recorregut tot Europa, els delegats irlandesos tingueren interès a fer constar que també Irlanda havia contribuït a crear l'Imperi. ¿Se senten, doncs, orgullosos, com ha estat dit recentment, de formar part com a Estat lliure de la societat de nacions britàniques? ¿Han coincidit amb aquells nacionalistes catalans que creuen que hi ha alguna cosa superior a la independència absoluta? Potser, com nosaltres, hauran opinat que al costat dels drets nacionals històrics i positius, s'hi mantenen els deures que

recomanen una pau i una civilització modernes.

Irlanda acaba allà on Catalunya comença...

5

A damunt del sentimentalisme s'hi basteixen les realitats polítiques. ¿Per què la comunitat de sentiment que l'aspiració a la llibertat nacional havia creat entre Catalunya i les múltiples nacions europees que lluitaven per a un govern propi no ha estat aprofitat pels nostres polítics?

Entre Espanya i França, entre Espanya i Anglaterra, entre Espanya i Escandinàvia existeixen interessos creats, compromisos ineludibles, pactes estantissos i encarats. Però no pas entre Catalunya i les nacions despreses de l'occident rus o novament restaurades en l'orient europeu. Catalunya, que no pot pas pactar amb cap nació constituïda, podria per ventura dirigir-se amb tota irresponsabilitat a les nacions en constitució.

¿S'ha pensat en la possibilitat de trametre ambaixadors i consols oficiosos a Irlanda i a altres diverses nacions a les quals ens havem referit? La germanor espiritual creada en l'opressió ¿no pot esdevenir una aliança formal en el moment de l'alliberació? I això en la naixença, naturalment i ràpidament per tal com la frescor de l'alba no és pas la roentor pretenciosa d'un migdia ni la pèrfida gelor d'un cap al tard. ¿Per què una institució com "Expansió catalana" no hauria de tenir una potencialitat econòmica que li donés aptesa per realitzar folgadamment tots els seus projectes derivats d'un pla d'expansió a dins el qual el que proposem hauria d'ésser primordial?

¿Per què la flama de passió catalana que ens consum no ha d'arborar tots els cors i totes les intel·ligències de la Pàtria?

6

Ruptura de les relacions comercials hispano-franceses. (Franco-espanyoles diuen els patriotes espanyolistes. És una habitud però la *descortesia* entre nacions. Cap diari francès, ni italià, per exemple, no postposa mai el nom del seu país al d'un aliè.)

Les consideracions que fariem d'aquesta ruptura ens ocuparien un espai que la penúria de planes—involuntària, oh Déu!—no ens permet. Un advertiment derivat d'una sensació tinguda fa temps i freqüentment: Catalunya es troba entre dues Espanyes. Si Espanya, l'Espanya estricta, és el país que no comprèn, França, la França estricta, oficial, que no és pas del tot la nostra cara França, és el país que comprèn menys encara. Potser de seguir així la tragèdia de Catalunya, serà l'haver de debatre's políticament entre dues Espanyes.

LA LITERATURA

PER

J. V. FOIX

«En el límit d'or (*)»

Una penúria de publicitat crítica redueix encara més el nostre petit món literari. ¿Per què aquest desinterès, aquesta absència de curiositat àdhuc entre els col·legues dels quals en caldrà esperar una atenció cordial? Apareixen els llibres dels nostres poetes, en tenen esment llurs familiars, manta noia gentil, manta dama generosa i el cercle d'amics ara i adés coneixedor del contingut d'aquells.

Un deix amarg per a l'autor el dels mots que una diplomàcia vulgar posa als llavis del col·lega indirectament interrogat. Més amarg encara el del silenci. Vós, poeta, heu viscut una passió sentimental o intel·lectual; heu elevat la vostra vida fins a coordinar-la amb el ritme superior que el més ínfim esdeveniment ateny sota el brill dels estels; heu agregat al mot viu que el líric exultantment us suggeria sota una pressió imperiosa, els mots opacs que la vostra educació literària o la vostra fina percepció de la lògica del vers us dictava. Heu fet

més: heu extingit gairebé la vostra veu perquè el secret que en la divina commoció éreu iniciat, sigui tramès íntacta a qui també com vós, l'ubaga frondosa, la nit baixa i les ombres augustes que transiten de l'ubaga a la nit són tan clares i cenyides com la del pollanc damunt l'estany o del moixó damunt la prada al bell sol.

Arbitre del secret, reduïu-lo a la vostra mesura humana i catalana, curàreu de divulgar-lo més encara: de l'amic, a l'amada; del cercle, a la ciutat. Espiàreu el gest i la paraula dels vostres confidents; recercàreu, àvid, per fulles i correspondència. El vostre neguit ha estat va: ¿haviu cregut ordenar la vida d'altri al to d'aquella mesura? Cadascú entre nosaltres té el seu secret, propi i únic expandible. ¿Per què novament un importú? Entorn la vostra veu, el silenci. Entorn cadascuna de les mil veus el silenci. D'ací que, entre nosaltres, després de l'exemple pernicios, àdhuc al cor de les mil veus modulades a l'unissó el silenci es bada amb una golafreia monstruosa.

Tanmateix però hi ha entre nosaltres causes precises, materials d'aquest desinterès universal per la la-

(*) Poemes, per L. Bertran i Pijoan. - Dibuixos de J. M. Marqués-Ruig. - Altés, impressor.

25 cènts.

bor poètica dels nostres esperits selectes. Per tal com la publicitat crítica a què ens havem referit suposa un cos orgànic en la premsa; suposa un comú denominador d'interès patriòtic en els quotidians; suposa per damunt de tot encara, una pàtria, amb una llengua nacional, amb una literatura oficialment adoptada. I ¿hom pot reclamar l'atenció de qui ha començat de mostrar-se silenciós per la pàtria, per la llengua i per la literatura? Talment el protagonista d'un film americà viatger en una diligència transmutantanyca reclamant davant l'atac dels bandits la protecció del conductor del vehicle, aiximateix bandit i ¿per què no? el seu cap de colla. Si som en país e.v.a.it verament que l'invasor no té pas servidors més fidels que els conductors d'això que hom apella vehicles d'opinió.

Aquest preliminar era tanmateix inútil. Són coses antigament sabudes. Se'ns ha confiat però un secret daurat expressat amb tonada opulent:

*quina cosa tan plena de dolçor,
amiga en aquesta hora benèdida,
sentí el repòs del cel i la remor
que puja de la terra dolorida,
després d'una jornada que ja mor!*

I és ell qui ens aconsella de recordar la melancòlica decepció quotidiana.

En tot el llibre d'En Bertran i Pijoan el secret és aquest repòs del cel, de la nit i de l'amistat. De vegades un abandó excessiu deixa flotar damunt l'ombra divina que protegeix el repòs unes parelles multicolors, en forma de mots eixelebrats i estantissos, que desvien per un moment el respir i l'aceleren, enganyador. D'aquí certs versos que al con-

tacte d'un d'aquests mots es precipiten i, paradoxalment, allarguen el poema, el desarticulen i obliguen el poeta a recórrer a les aguelles imperdibles que amb forma d'conjuntiva tan cares són a un íntim company seu, poeta aiximateix: En Ventura Gassol.

Però quan el repòs és governat, gairebé sempre, els versos llatins d'En el límit d'or s'escorren matissats de les ombres de l'ubaga i de la nit, càlids del cor i de la intel·ligència que els compon, encomanant-vos en el ritme, sentint-vos en dominat, impossibilitant-vos el diàleg i obligant-vos a coincidir de cor, d'intel·ligència i de paraula amb el secret del secret i arribant a coordinar per un instant la vostra vida amb aquell ritme superior al qual ens havem referit.

*Deixem amic, els gaudis de la gent,
i entrem a dins del nostre pensament,
mateix que fos al cor d'una ampla urna
d'auri cristall, en la nocturna
serenitat, en el silenci greu
del món, adormit en la falda de Déu.*

Amic, escolta bé:
que si en l'ombrós tossal, a vora un llinoner
hi ha cíteres que dicten, en remoreig d'abelles,
romances de connubis a les dansants parelles,
nosaltres posseïm el goig de cada dia
en la paraula clara, que no s'esbronca mai;
i així com joc d'amor té hores de desmai,
en amistat no hi comptis ni dol ni gelosia,
ni enuig ni cansament;
sinó la joia eterna d'un nou començament.

La musa d'En Bertran i Pijoan, alliberada dels falsos orípells neo-pompeians que de tant en tant fadiguen l'esguard, assolirà del tot no el silenci ans la paraula greu que liscarà per les nostres oïdes com un nèctar suau per la convexitat d'una terrissa.

POLÍTICA OCCIDENTAL

PER

JOSEP CARBONELL

LA CONFEDERACIÓ LLATINA OCCIDENTAL

Notul·les fonamentals

S'esdevingué i s'esdevé encara nombre de vegades que un gran alé arbitrari ventà l'esperit dels pobles. Naix i s'acusa el vessell d'una grandesa i la voluntat tenaç l'executa. La gran obra viu un temps i es mor. La gesta no és pas sempre vana puix que apareix amb el dolor aporta una col·laboració al perfeccionament total de la civilització humana.

En l'ordre de les plasmacions polítiques pertanyen a aquest tipus de creació els corrents imperis de la història: Roma, Carles V, l'intent de l'Alemanya imperial, Anglaterra...

Des del punt de mira d'una moral absoluta, universal, no tenen justificació; des del de la moral relativa en tenen. Llur defensa radica en el dret que crea la missió civilitzadora que aconsegueixen, és a dir, l'aportació parcial al cabdal de la civilització universal.

Però aquest joc d'esclousins i de focscaes polítiques, ¿és cosa fatal que s'esdevingui eternament? Si són la normalitat de l'esperit; si és irremeiable el vessament natural d'una civilització, o d'una cultura nacional per damunt d'altres nacions, és aiximateix fatal que s'acompanyi sempre d'un succedani domini material, gènesi de les rebel·lions de més tard? Diríem que no, per ventura, i que el concepte d'aquest mot *imperi*, ha de sofrir una fonamental transformació que faci acceptable la seva necessitat. A meravella es pot produir el do d'esperit en totes les seves etapes de naixença, imperi i decadència sense que en l'ordre material de la realitat res no es canviï. Puix que cal ben desllindar aquests dos camps: el de l'esperit i el de la realitat segurs que la més lliure i perfecta expansió del primer només pot produir-se regulant-se el món segons la més absolutament positiva, més real, però moral ordenació.

Amb aquests arguments nasqué a MONITOR la concepció de l'entitat política de la qual n'anem a cristallitzar algunes cabdals fonamentacions.

No és la nostra Confederació, doncs,—ni tot el sistema de confederacions una bella pensada, puix que reposa damunt bases fermes de lògica, es deriva de comprovacions, de realitats històriques i de necessitats manifestes dels nostres temps. I no és menyspreable, ans ens apar la més bella gala de la nostra concepció el trobar-li justificació ètica, en aquella ètica absoluta de cara a la qual es vela, l'ànima impura dels sistemes de l'avui.

És, a la vegada, aquesta concepció el desenrotllament lògic del *nacionisme*; la nació és el seu origen i la vetlla de la nació és la seva fi. Ve únicament a ordenar la doctrina del principi de les nacionalitats i a consolidar la lliure,—que no vol dir pas social,—existència dels pobles. De guisa que en inocular-la al pensament de la joventut política de Catalunya, estem segurs que no li barregerem cap *germen nociu*, ans molt al revés li recordem ço que sempre li ha estat dictat com a complement vital, cabdal orient, arma segura, i missió provident. Puix que aquesta aspiració major del nacionalisme català no és pas ben bé en essència una cosa nova. L'aspiració federativa és quelcom de la nostra his-

tòria nacional, quelcom del substractum de la nostra raça. Perxò podem dir i més que dir, repetir, perquè sobre això venim insistint des del primer número de la gasetta, sense temença d'incórrer en un narcisme, que la solució definitiva de l'època de les nacionalitats que MONITOR preconitza no és pas res que no estigui dintre del pensament secular i el concepte de la missió política de Catalunya. Sempre que hi hagué ocasió aquesta tendència, aquesta política es manifestà; mal compresa, un dia, ordenada pel monarca, imbuïda sempre per les doctrines privatives del temps, així hom la veu política dels monarques catalans fins a Ferran V; fruit de lògic raciocini i d'observació realista, de convenciment filosòfic més tard amb Pi i Margall; de positivisme, d'historicisme amb conclusions d'imperialisme prussià amb Enric Prat de la Riba, i així es torna raó positiva, política de realitats i filosofia de la història aplicables al nostre desenrotllament nacionalista de l'avui i als nostres temps en aquestes humilíssimes pàgines. Posicions intel·lectuals que ja foren cares, també, al primer mestre dels catalans renaixents, En Valentí Almirall, del qual farien bé els nostres amics de rellegir-ne el llibre i si més no el pròleg de l'any 86. Però és àdhuc en la fixació del perímetre que la nostra Confederació podria trobar ultra millors raons i les derivades de la Història, estats embrionaris d'imaginació en el pensament polític positiu o poètic de Comte i de Mistral.

Als amics de MONITOR cada dia els afalaga més trobar-se en la línia d'una tan alta tradició nacional i intel·lectual.

Pregunta algú:—¿Apta per ésser plasmada aquesta concepció? I responem: Sense dubte. Aquesta és cosa que no depèn tant de la seva veritat com de la nostra voluntat. Perquè la veritat del sistema i la seva ètica omplirà el nostre contentament moral,—i això ja l'avalora abastament,—però com que la lògica racional no traspasa mai els líndars del pensament per pura realitat adventícia, ans el medi humà és propici als esbadiaments espontanis de totes les passions irracionals i il·lògiques, tota fe, tota esperança per imposar-se sollicita la col·laboració de la voluntat. I la voluntat és esforç, és pressió, és lluita, és força en actuació constant. A la raó pertoca, encara, de dictar l'economia amb què, d'acord amb l'hora, s'ha d'esmerçar la voluntat. Però heu's ací el marge arbitrari de tota política, àdhuc d'una política de bonesa. És aquest un arbitrarisme de medi i no la finalitat arbitrària de la qual moriren i agonitzen els sistemes polítics actuals.

Catalunya, la Confederació. L'Occident nou

Quan a les acaballes del paganisme la metròpoli del món trasmutà de les mans balbes de Roma a les fines mans de Bizanci, l'Occident s'esveltà i la Irlanda, la Gàl·lia, la Ibèria esdevingueren fogars nous de civilitat, on el cristianisme i l'humanisme del fallit imperi s'atemperaren i ordenaren units pel propi ésser de les novelles nacions. Revisqué llavors, ha dit algú, granà novament ultra aquesta fusió de la doctrina acceptada i de la civilització

que perdurà l'esperit autòcton tant de temps somort, tany encara d'una primera civilització atlant, que fou presa d'estroncament en el més bell inici.

Un arqueòleg francès,—el difunt Dieulafoy,—vol que cabdalment fos a casa nostra, a Catalunya, on l'arquitectura de llavors fes la més feliç aliança i s'augmentés assenyadament de totes les gràcies ultres que per vies diverses eren arribades a la Península.

Sense treure ni posar res a la teoria del savi traspasat, però registrant-la només per venir de qui no podrà dir-se que parli mogut per un afany nacional bastard a tota vera ciència, meditem un poc tot ço que havem anat exposant, analitzant, sintetitzant i la situació paral·lela de la que suara tractàvem que ens ha estat donat de viure avui.

Com a les carreries de Roma, la mà que porta el trident és a punt de mudar de riba de guisa que ens pot deixar a nosaltres gens de la Ibèria, gens de la Gàl·lia, una llibertat tan folgada com nosaltres sapiguem mantenir-la.

Com ahir, l'Occident, tot seguit que cessà la dominació que ara l'anulla, reviurà, però com ahir, també podria ésser més tard nova presa de germànics, escites i mongols si és mostrava inhàbil a temps per a fecundar-se.

Som nosaltres, jòvens patriotes de Catalunya, qui ho havem de privar. Som nosaltres qui havem d'ordenar l'imperi en essència nou, qui havem de crear-ne la primera força i de ben usar-la. Som nosaltres qui havem de refondre en una bella ponderació, com els arquitectes romànics d'altre temps, tots els ideals que van pel món obrint-se camí, amb el seny nacional que ens naix de la raça i ens han llegat els hòmens d'aquesta bella terra que és part d'ací, part d'allà del Pireneu.

I som per ventura també qui havem de donar a l'Occident, a les nacions peninsulars que s'enfonsen menades per un foll irrealisme, a la Gàl·lia amiga que sotsobra i espera una millor ordenació, una norma nova racional i justa de gaudir la pau tot mantenint la cohesió i la força. La feina és àrdua i no per acabar-la una generació. És un treball de continuïtat, de iniciament del qual no ens en podem pas gabar nosaltres. MONITOR té per molt alta senya poguer dir, poguer repetir que no innova, sinó que pren la deixa de mans d'aquells vers fundadors que no s'esforçaren en va, autèntics nous ordenadors de la Pàtria.

Tal com ells feren per llur temps volem fer nosaltres pel nostre. J. V. Foix ha dit la feina primordial del nacionalisme català: fer gent apta i presta. Aqueixa prestesa, per la qual hom daleix i la demana naixerà lògicament quant l'aptesa sigui creada i perquè l'aptesa neixi calen els organismes.

L'obra admirable del Fundador ha iniciat molt belles coses i n'ha establertes de definitives entre les quals no és la menor la trama burocràtica de la nostra pròpia ordenació. ¿Però quantes de coses no falten encara per arribar i menar a bella fi les accions majors i decisives?

Cap llibertat no arriba graciosament ni s'accepta com una almoïna, ans ve, alada victòria, a la fi d'un tenaç esforç. Si meditem, doncs, els cels per on el nostre estel se'ns ha de fer visible, si sabem com la nostra llibertat ha de doblar-se de resurreccions i de cohesió: s'volgudes, perquè visqui i perduri, ¿quina immensitat a recórrer! ¿Oí?

Joventuts de Catalunya: l'Occident de demà pot ésser la nostra creació i la nostra glòria si sabem menar destrament el combat quotidià, ben orientats, ben ordenats cada un de nosaltres, el cap ple de seny i el cor d'esperança, en el lloc on la Pàtria ens situa.

Una política internacional per a la Península

Fins ací la política peninsular per a Catalunya. ¿Quina serà la política internacional de la Península?

Corren per l'Espanya d'avui dos tòpics internacionals exactament caducs, exactament buids ja de sentit real i demostratius de la mandra decadent que ha fet presa del pensament polític espanyol, orb seguidor de voluntats, d'ideals aliens, mai reflexiu i sempre reflex, cridaner d'un patriotisme introbat, encara inèdit, nul·lament iniciador.

Els hòmens que, recordant juveniles lectures de Zola se senten encara als polsos la febre de l'enardiment lliberal i patriòtic ventat per contemporanis, però, passats i resoltos esdeveniments i que no trobant enemics a mida de llur braç donen a un afer colonial de segona mà, a un problema fill de la desorganització i indisciplina general el nom de sacra revenja, són aquells qui, barret al vent, proclamen l'obligació moral i profitosa per Espanya d'arreglar-se internacionalment al costat dels aliats.

¿De quins aliats? se'ns ocorre preguntar; perquè és ben cert que d'aliats n'hi hagué sempre, però mai no foren els mateixos; i és ben probable, els fets ho vénen demostrant, que els de demà no seran pas els que eren ahir, i així la nostra conveniència es neutralitza (ponència d'Alta Silèsia). ¿Quins aliats són, doncs, els que hom ens recomana i quin profit espera treure de la nostra participació?

Algú parla, per afermar la teoria, de la nostra posició occidental i en treu la inapel·lable conseqüència que la Península ha d'entrar en el cor de les potències de l'Oest, les quals, és de creure que perquè ahir menaren juntes el combat, seguiran unides, i no s'oblida de recomanar l'amistat de Nord-amèrica segurament perquè avinguda ahir pot esperar-se també que mai més no defugirà l'amistosa col·laboració.

Però al nostre torn cal preguntar: ¿Què és avui l'Occident? ¿què va ésser? ¿Avui com ahir l'Occident no és una força subordinada, tan subordinada com l'Orient? ¿Tan subordinada avui com en temps de Roma? ¿Per ventura l'Occident ha estat sempre el bloc occidental de 1914? ¿hi ha probabilitats que continuï essent-ho? Si per la nostra posició ens cal que l'Occident sigui una força, ¿com l'havem de preparar? ¿quin esperit l'ha de guiar? ¿quina realitat ha de plasmar? ¿damunt quins fonaments s'ha d'alçar? Vet-aci les preguntes vives fetes a les propostes mortes.

Apar aquest alt món polític espanyol, aquelles colles d'infants que l'endemà d'uns focs d'artifici juguen i esvaloten amb les canyes de les bengales cremades.

Els altres, cavallers de Flandes i de Nàpols, de Mèxic, del Perú, de Cuba, de Filipines, d'Igriben, d'Arruít i d'Annual, frisen per un molt fàcil, molt brillant retorn al temps casual de la porpra i de la grana. ¿Si amb un simple maridatge hom pogués fer revivre aquell alt monarca primer d'ací i cinquè d'allà! ¿Si es poguessin tornar a reunir en una sola figura, hieràtica com una icona bizantina, la corona, el ceptre, i l'univers! ¿Si els fos donat de resoldre l'afer amb un: atura't sol i bada't terra taumatúrgic ja que per vies de voluntat l'empresa sembla desmesurada del propi moll encaic!

Aquesta gent viu del record i com nombre de cortesanes, troba plaer i gallardia encara a evocar ara que la misèria és vinguda i la carn esgotada, els dies de rosa de la joventut, escolats en noble amistat patrícia.

Aquestes polítiques ¿es poden considerar seriosament? No, ni per ventura cap que no resulti d'un examen minuciós del món actual. El comencem en altre indret d'aquest número partint dels fets més recents de la Conferència washingtoniana, no pas anecdòtics, ans prolongament contemporani dels corrents de la història.

Els Estudis Militars

L'exercit a Txecoslovàquia

En un llibret de vulgarització de Lluís Eisenmann sobre l'actual constitució estatal de Txecoslovàquia són donades les dades següents referides a l'exèrcit d'aquesta nació novella:

"Les institucions militars txecoslovàques constitueixen un compromís entre la idea de les milícies, el principi de les quals està inscrit a la llei, per a ésser aplicat bell punt serà possible, i l'organització més forta que comanden la situació geogràfica del país i les circumstàncies polítiques. Txecoslovàquia està voltada d'Estat cap dels quals no ha trobat encara el seu nou equilibri, i cadascun dels quals creu tenir, ara una venjança a satisfer damunt ella, adés una reivindicació a exercir-hi. Si Alemanya, Austria, Hongria són enemics vençuts impacients de llur derrota, Polònia és un aliat al qual la idea de la seva pròpia superioritat, la rancúnia de no haver reeixit sinó a mitges en l'afer de Tyetxin (en el qual Polònia reivindicava alguns centenars de quilòmetres quadrats i algunes dotzenes de milers d'habitants de més que no li ha atribuït l'arranjament de juliol 1920) i una profunda divergència de vistes en la qüestió russa han impedit fins ara d'establir amb el seu veí del Sud-Oest relacions la cordialitat de les quals respongués a l'amistat que sembla natural entre dues nacions eslaviques, i expressés la perfecta entesa que ha d'acabar unint-les.

Es sobretot la lliçó de coses donada en juny 1919 per la invasió dels bolxevics magiars a Eslovàquia que ha acabat de convèncer de la necessitat d'una forta institució militar àdhuc als esperits a qui llurs principis o llurs inclinacions havien dut fins ara a negar-la. Mençada damunt totes les seves fronteres, o exposada, durant anyades encara, a ésser-ho a tot moment, la República txecoslovaca ha hagut de protegir-se per una armadura sòlida. D'altra part la preparació militar donada a la joventut i als hòmens madurs per la llarga habitud dels exercicis gimnàstics en masses (practicades en societats federades que compten un molt gran nombre de membres): els Sokols (falcons), la més extesa i la més coneguda, més de 300.000, en més de 2.000 grups; les societats socialistes d'exercicis físics, 180.000 membres; les societats catòliques, Orli (àligues), escampades sobretot a Eslovàquia, feia inútil un servei actiu de llarga durada i permetia de reduir-ne l'objecte a la instrucció i a l'educació estrictament militar.

La llei militar de 19 març 1920 ha estat establerta amb l'activa col·laboració de la missió militar francesa que, des de començaments del 1919, exercí a Praga un rol de conseller tècnic, i en la campanya d'Eslovàquia ha posat la seva experiència militar al servei de la jove República. Aquesta assenyal a l'exèrcit la missió de defensar contra l'enemic exterior l'existència, la integritat i la llibertat de la República, i també la de contribuir al manteniment de l'ordre interior. Estableix a la vegada obligacions militars que duren cosa de 30 anys, de l'edat de 20 anys a la de 50 (per als militars de carrera, 60), i obliga, en cas de mobilització o de guerra tots els ciutadans de 17 a 60 anys no mobilitzats a donar a

la defensa nacional el concurs que respon a llurs capacitats i a llur força. Els ciutadans reconeguts bons per al servei passen vint anys en l'actiu i a la primera reserva, 10 anys a la segona reserva. La durada del servei actiu està fixada a dos anys fins a 1924, 18 mesos de 1924 a 1927, 14 mesos a partir de 1927. L'actiu i la primera reserva formen en conjunt l'exèrcit de campanya; la segona reserva és un exèrcit territorial segons la nova concepció, és a dir, destinat a assegurar els serveis de reraguarda i de l'interior. La primera reserva està obligada, en quatre períodes al màxim, a 14 setmanes d'exercici; els oficials en cinc períodes de quatre setmanes. En cas de mobilització i de guerra els minyons als 18 anys fets poden ésser cridats, i els eximits i els reformats sotmesos a noves revisions. Cada classe dona actualment prop de 75.000 hòmens; l'exèrcit permanent s'eleva doncs a prop de 150.000 hòmens, l'exèrcit de combat, amb la minva normal, ateny el 1.200.000. Els quadres, oficials i sots-oficials, són formats a les escoles. El territori està dividit en quatre regions militars: Bohèmia, Moràvia i Silèsia, Eslovàquia oriental i Rússia subcarpàtica. A la capital de cada regió, Praga, Brunn, Bratislava i Ujhorad resideix un general que té el títol de comandant militar regional. Cada regió se subdivideix (cinc subdivisions a Bohèmia, tres a Moràvia i Silèsia, tres a Eslovàquia i una a Rússia subcarpàtica) que són el quadre de les divisions actives del temps de pau i de les divisions de reserva que es formen a la mobilització. Fora d'aqueixes 12 divisions d'infanteria, hom compte dues brigades de muntanya, dues brigades d'artilleria pesada i tres brigades de cavalleria.

D'Amèrica - Glossa a «Monitor»

La revista "Ressorgiment", orgue dels connacionals residents a Buenos Aires, ha publicat un article del senyor H. Nadal i Mallol, que reproduïm a continuació, bell reflex de l'estat d'esperit de nombre de patriotes que són lluny del País, enfront dels problemes capitals del nacionalisme.

Per avui no podem entrar en vast comentari. Però corresponent a l'atenció que "Ressorgiment" ha dispensat a la nostra gaseta i perquè entre de ple en el nostre programa general, les seccions polítiques del primer MONITOR de 1922, seran dedicades a l'ampliació, per J. V. Foix, del tema que tot just ha esbossat i a "La missió política dels catalans a Sudamèrica", de J. Carbonell.

«Nacionalisme militarista»

MONITOR, la interessant revista catalana de política, d'art i de literatura, cada número de la qual constitueix un esdeveniment de ressonància dintre el cercle dels que es captenen de les coses de la Pàtria i de l'esperit, publica en el seu número 4 un treball de J. V. Foix, interessantíssim com tots els que surten de la bel trempada ploma d'aquest cabdill d'avantguarda catalana.

Continuant la seva campanya a favor d'una política d'expansió imperialista, propugnant per la Pàtria la direcció d'un vast imperi ibero-americà, tendència aquesta que nosaltres objectem per anteposar-hi la prèvia alliberació de la Pàtria—exposa J. V. Foix la conveniència de seguir els estudis militars per tal que d'ells el poble n'hegui un mitjà poderós, potser el cabdal, per a la reconquesta de la seva llibertat.

Heu's aquí un altre dels aspectes que segurament trobarà resistència aferrissada entre la joventut nacionalista de la nostra terra, però que a nosaltres ens interessa quan menys per a entrar en anàlisi de la qüestió, bon xic desconcertant a gran cuita.

Des que el seny ens acompanya havem sentit franca aversió per tota cosa de caràcter militar; si goséssim diriem que som antimilitaristes de naixença. Potser, com insinua J. V. Foix, aquest sentiment d'animadversió al militarisme que ens és innat a nosaltres, prové d'haver considerat sempre com un exèrcit d'ocupació el que el govern de l'Estat opressor manté a la nostra Pàtria. Si és així no té cap consistència l'oposició sistemàtica que fem a tot ço que de prop o de lluny ens parla d'instrucció militar. La nostra prevenció no és sinó un escrúpol que té la seva rel en la nostra susceptibilitat, o sensibilitat, patriòtica, i si fos així caldria bandejar de nosaltres aquest escarafall per tal que ell no desbordés el curs de l'ideal d'alliberació que a tots ens impel·leix.

"Molts de patriotes,—diu J. V. Foix—àdhuc els partidaris d'una independència nacional absoluta, en l'embriaguesa de llur lirisme patriòtic han negligit d'interessar-se en allò que des de llur punt de vista hauria d'ésser el fonament seriós d'una actuació pràctica: la propagació d'una educació militar i de les virtuts que se'n segueixen (disciplina, abnegació, coratge, heroisme i sacrifici), en vistes a la formació d'un exèrcit i a la defensa nacional."

Dintre el nostre nacionalisme mai ningú no ha parlat d'aquesta conveniència, potser per temença d'hure'n un fracàs sorollós si hom té present el pensar i sentir dels nacionalistes amics. Solament recordem els que assistirem a l'última de les Assemblees realitzades per la Unió Catalanista,—la de Tarragona—que un home, En Pere Coromines, pregonitzà l'exercici dels esports violents entre la joventut, per tal de valer-nos d'aquest exercici el dia que calgués per la llibertat de la Pàtria. I si hom té en compte que dintre els esports violents cap perfectament el tir a diverses armes, i que la teoria d'En Pere Coromines fou rebuda amb una eixorda-

dora ovació que durà llarga estona, creiem sincerament que d'això a l'educació militar que propugna J. V. Foix no hi ha més que un pas i que per a donar-lo ens cal solament desprendre'ns de certs prejudicis arrelats en el nostre poble.

No parlem sovint del màxim sacrifici que hom realitzaria per tal de veure la Pàtria alliberada? No lamentem tothora la mancança d'un home d'acció que tingués el poder d'alçar la Pàtria a la revolta per creure que solament d'aquesta guisa obtindriem la llibertat que ens detenten? No invoquem, implícitament, l'ús de les armes en aquest nostre daler?

Doncs si estem d'acord en aquest suprem mitjà per a reconquistar la perduda sobirania de la Pàtria, perquè no havem d'acceptar l'ensinistrament en el maneig d'aqueixes armes? Per què no havem de desitjar presentar-nos davant l'enemic amb igualtat

de condicions mitjançant una instrucció militar? És que nosaltres posem el secret de reduir un exèrcit, ben disciplinat i munit, per mitjà de quelcom miraculós?

Cal desenganyar-nos i obrir els ulls a la realitat. Cal tenir present, també, que la Pàtria té una tradició militar gràcies a la qual els nostres dominis s'exemplaren, i que no fora cosa nova el propenir a la formació d'un cos d'exèrcit ara que els mitjans de persuasió pacífica emprats per la Pàtria devés l'Estat detentor dels nostres drets, han fracassat sorollosament.

Militars de professió, mai! Lluny de nosaltres aquesta pesta. Però un exèrcit civil, d'hòmens abnegats i patriotes, sí que l'acceptem i en propugnem la creació. Fet i fet, ara o més endavant, aquest serà el recurs del qual s'haurà de valer la nostra Pàtria si vol tornar a ésser lliure."

LES EXPOSICIONS

PER

M. A. CASSANYES

Exposició J. Salvado

Avesats com érem en les nostres exposicions a la més banal i intemperant manca de concepció pictòrica, d'una realització així fàcil com buida, l'exposició que el senyor J. Salvado ha celebrat a les Galeries Dalmau ens ha sorprès pel seu contrast si bellament agradable aiximateix inesperat. La lectura de l'excel·lent prefaci de N. Estantislau Fumet en participar-nos que En J. Salvado ha rebut a París els consells i ha comprès l'exemple "del més bell dels pintors francesos",—Marcel Lenoir,—dues belles obres del qual tant ens impressionaren durant l'exposició d'art francesa de l'any 1917 —i mostrar-nos així la causa, el perquè d'aquesta agradosa divergència que molt favorablement ens ha impressionat, no ha minvat en res el nostre afecte a la personalitat d'aquest artista, ans, al revés, diríem que l'ha augmentat en considerar com entre la confusió de tendències i ideals d'aquell gran centre d'art ha sabut amb encert de triar entre tots el camí més pur i el més elevat.

És, el senyor Salvado, un esperit místic, seriós i auster, dotat com diu Lenoir, segons opinió reportada pel prefaciata, "d'una sensibilitat superaguda; temperada, però, per una preocupació admirable de la construcció" la qual cosa fa que en les seves obres sempre intensament expressives, la composició, la disposició de les masses sigui tan arquitectònicament arranjada. Essent, segons nosaltres, aquest encert en la disposició dels plans la possible conseqüència del pas de l'artista pel cubisme; pas que solament és noïble als febles i del qual en aquesta exposició n'hi havia algun exemple.

De les obres exhibides les que més ens plagueren són els frescos i entre aquests els de tema religiós d'un ombrivell misticisme, auster, que són aquelles en les quals la personalitat d'aquest artista es mostra més intensament espontània i original. En elles hom pot ben constatar una característica que l'artista comparteix amb els més fervorosos primitius: la de preferir l'expressió a la forma, és a dir, que només plasma a aquesta quan pot fixar l'altra i si no és així l'elimina, com n'és mostra entre altres el fresc número 3,—"Enterrament del Crist"—punyent i dolorós, en el qual hom veu com totes aquelles parts del cos que no expressen el sentiment, el dolor, es redueixen tot el possible i aquelles que més l'expressen—les testes dolorides, els braços que tendrament recullen el cos del Crist,—augmenten de volum, s'engrandeixen, s'allarguen, principi de deformació o, si es vol, de construcció anímica o sentimental que el senyor Salvado aplica amb sinceritat, corprenedora. Remarcarem entre les altres obres, ultra aquest ja alludit "Enterrament" el sentiment i disposició del qual recorda la Pietat dita d'Avinyó, del Louvre, i l'ingenu i heroic "Sant Jordi," número 1 de l'Exposició,—la pura i melangiosa "Testa de Verge", fina i delicada, número 7, la "Testa del Crist", número 4, que fou vista a l'exposició d'Art Cristiana a París, remarcable perquè sense exagerats rictus d'expressió, només amb la sobria i constructiva disposició de les masses i l'arranjament del color ha atès una expressió de fúnebre tristesa. Podem posar el nostre parer junt amb aquestes obres les que encara que executades amb altre procediment posseeixen les mateixes qualitats i per tant produeixen idèntica impressió, com són diversos dibuixos d'entre els quals esmentarem els principals: una acuraad Cruxifixió, les vigoroses i expressives testes del Crist i de la Verge, un projecte per l'Enterrament número 3, les figures sota uns arbres, místicament malaltisses, i la llarga i variada sèrie de motius i projectes per a fresc.

La tècnica del fresc, tota abstencions i sacrificis, s'adapta meravellosament a l'esperit simplificador i simbòlicament eliminador d'aquest artista. És per això que hi obté resultats de coloració i de qualitat ben remarcables comuns a totes dues sèries en què per ventura es poden dividir: una, la cristiana, de la qual ja havem parlat, i la diguem-ne pagana o naturista. Ultra una ferma testa de noia, número 5, que sinó pel tema per la impressió podria figurar en el primer grup, aqueixes pintures on l'artista ha fixat en plena natura fortes i exuberants nu-

ditats femenines d'ombrivola i càlida voluptuositat que volen expressar la joia, el goig de viure, número 9, sentiment que l'esperit místic i auster de l'autor no ha atès plasmar, ans al contrari produeixen una impressió ardent i malèfica de pecat i de paúra.

A En J. Salvado ens apar que la natura salvatge i lliure li produeix l'efecte d'una temptació,—número 6,—fresc al qual li preferim el projecte al pastell d'una molt encertada i expressiva coloració. Exemples, ne són encara els frescos, "els Raimis", número 2, d'un dibuix precís i ample i els "Nus", número 8, d'un relleu i d'un volumisme sorprenents.

En els seus olis el senyor Salvado sembla cercar alhora que una temperada i sobria harmonia de color en terres, un ampli i despulat sintetisme a grans taques planes de color, diríem que a la manera de la segona dimensió d'algunes obres de Derain, com pot veure hom en els seus retrats números deu al catòrte. En l'estudi del "Vell de la pipa", número 15, s'inclina més cap al voluminisme, i una coloració més grisa i clara; en el 16, "A la font",—d'un color dens i esclatant i d'un decoratiu, sòlid deformisme, ben composta i la que podríem fer entrar en les seves obres que havem dit paganes, sembla inclinar-se més devers el fauvisme; en el "Paisatge de Barcelona", número 17, per nosaltres el millor dels seus olis, obté un arquitectònic volumisme estàticament tens, una precisió de línia i una sobrietat de color ben remarcables.

Esperem que aquest artista dotat de les qualitats més altes i essencials—espiritualitat, imaginació, concepció,—encoratjat per les lliçons i encara més pel bell exemple del gran artista que és Marcel Lenoir, persistirà en aquest concepcionisme antromorfista que és el més elevat,—i que hauria d'ésser l'únic,—camí de l'art.

Exposició Francesc Vayreda

A l'Exposició que En Francesc Vayreda ha celebrat al "Camarín" hi ocupava lloc preferent la tela "Llotja d'envelat", que podríem considerar com l'obra de mestria,—que era costum d'exigir en els antics gremis i corporacions,—d'aquest artista al qual situa indiscutiblement en lloc ben cobejable entre els més forts dels nostres pintors.

Bellament composta, d'un dibuix sòlid i precís, de clara coloració joiosa, pintada amb acaronadora delectança que ha donat a la pasta una qualitat assats saborosa, és aquesta pintura una festa per als ulls. És ben remarcable també l'encert amb què el senyor Vayreda ha sabut de copsar i de plasmar el caràcter ètnic dels personatges de la seva pintura, al qual retriem no pas el motiu, ans quelcom de ben subtilment diferent: l'assumpte que ens apar dissortadament d'un anecdotisme fútil i inferior. Les mateixes qualitats avaloren els seus quadres de figura en els quals belles feminitats són fortament i amorosament pintades. Els dibuixos valen pel polít i precís desembarç amb què són executats i la important sèrie de paisatges per la decorativa i devota concreció formal i l'admirable riquesa de colorit, especialment remarcables en els que porten els números 8, 9 i 11, i al que revifem graciosament unes nenes gronxant-se en un trapezi, tendrament fatiller.

Galeria Reig i altres

De les obres exhibides a la "Galeria Reig" ressalten una pintura del senyor Siquella, de precisa linia, constructora i tèrbola i matisada coloració; un dibuix composició, colorit, del senyor Campmany d'un net i bell arranjament; una fina testa,—escultura,—del senyor Casanoves, el petit repujat del senyor Gargallo i paisatges i natures mortes dels senyors Mirs, Ricart i altres.

Posteriorment, a les mateixes Galeries, havem vist de N. Henric-Cristòfor Ricart un bellíssim dibuix aquarellat,—"Noies cosint"—que per l'original i decoratiu arabesc que forma la disposició, precís i penetrant dibuix i fina coloració és una de les millors obres que coneixem d'aquest jove, interessant artista.

Els importants i molt ben elaborats vitralls de temes força variats d'En Josep Goller, a les "Galeries Dalmau", són d'un colorit decoratiu i fort i d'una sòlida coloració estructurada.

A les mateixes Galeries el pintor basc Manuel Lozada ha fet una exposició de pastells pintorescament suggeridors, subtilment sensibles, decorativament evocadors, representant escenes de la vella vida basca.

De temes variats i simpàtics,—tradicionals processons, típiques places i carrers, silenciosos o bé endiumenjats, daurats i barrocs interiors d'església,—i algunes marines entre les quals hom trobava el quadre que, més en plagué d'aqueixa exposició, "Regates de balandres", número 22. Delicadament sensible i íntim, el conjunt d'aquesta exhibició era força simpàtic.

A l'exposició retrospectiva de pintura catalana celebrada a la "Sala Reig" eren remarcables ultra unes vigoroses mostres de la punyent visió de N. Isidre Nonell algunes obres d'En Joaquim Vayreda, entre les quals cal notar l'escena "Vora el riu", plena de frescor, una testa d'En Simó Gómez, les "Tres edats", del senyor Mercader, una sòlida nota de paisatge, del senyor Pellicer, i diverses obres dels senyors Rigalt, Fortuny, Armet, Berga, Urgell i Martí Alsina, del qual era molt interessant la "Seu de Barcelona".

La percepció del color és la característica dels expositors de les "Galeries Layetanes", senyors R. Duran-Camps, amb les impressions de natura d'ampla i sintètica pinzellada; E. Molines, delicat i meticulós, i Miquel Massot, sensible perceptor de les qualitats dels objectes.

Al Saló Parés, ultra diverses exposicions francament vulgars, En Gregori Prieto ha exposat diferents obres de singular interès per la ingènua i sincera visió de la natura i simpàtica i delicada sensibilitat que revelen. De gai colorit, en algunes obres semblava inclinar-se devers el divisionisme, però en altres, que són les que preferíem, els números 5, 20 i 21, ultra algunes notes de color, es feia remarcar una precisa i decorativa estilització simplificada.

Exposició de pintures i dibuixos de diversos artistes

Aquesta exposició celebrada a les Galeries Dalmau, clogué bellament la temporada que s'inicià amb la d'art francesa d'avançada i on, com de costum, En Joaquim Sunyer atenyia amb les seves pintures un nivell prou per damunt dels restants concurrents. Una d'elles, un paisatge, era ben remarcable per la ferma i magistral subtileza amb la qual qualitats ben diferents es ponderaven i s'exceïen mútuament; així l'exuberant i compacta ufanor i sòlid i vivent voluminisme dels grans arbres, i el minuciós detallisme de la vegetació de primer terme d'una fresca i sintètica delicadesa digne de Wu-tcheu. Les sensibles i fines modulacions de tons arribaven a atènyer una molt sòlida qualitat constructiva.

Idèntica subtileza hom remarcava en el paisatge del senyor Espinal, de blanques tonalitats i d'aguda nitidesa línia. El darrer terme del tot acabat (l'obra fou exposada en curs d'execució), cel ennuolat confont-se gairebé per la coloració amb les muntanyes i aquestes tan finament modelades com fermament construïdes, ens captivà i afermà encara la nostra convicció que el senyor Espinal és un dels més pintors dels nostres joves artistes.

La mateixa cosa hom pot dir de la petita natura morta del senyor Vidal-Galícia, precisa i atenta, pintada amb amorosa un poc seca tendresa filla d'un esguard apregonador i d'una intel·ligència clara, d'una sobria colorització consistent.

Hi havia també del senyor Sunyer un projecte de composició, a l'aquarella: càndides, fresques nuditats que el mestre afecciona en virginals paisatges d'ègloga.

Ambdues obres d'aquest mestre, aquarella i paisatge, donaven un paradisiac encís, delicat i ferm alhora, plasmat amb amorosa matisació i ordenada linia ben precisa.

En Josep Mompou exposà també unes composicions a l'aquarella, projectes d'una composició al fresc, així com alguns estudis per les mateixes. Són d'una carnal exuberància i l'autor se'n descobreix més pintor que no pas dibuixant, com pot apreciar hom en els dibuixos-estudis, de justa qualitat però d'una construcció no molt orgànica i en un bell petit paisatge fogosament i profundament pintat.

En Joan Miró hi era amb un gran desnú, grotesc i profund, cruel i fort, exacerbant i ingenu, de formidable energia continguda i vehement, agudament expressiva, d'un etnicisme exasperat, àdhuc repulsiu de tan violent.

La pasta era d'una riquesa i, sobretot, d'una consistència sorprenents; i l'estructuració d'una congestió fermesa, intensa plasmació d'un molt innocent com aspre temperament de caricaturista.

L'arquitectura i personal arbitrarisme de les pintures i dibuixos d'En F. Camps és ben interessant i remarcable. L'oli: "Dona al balcó", de coloració forta i espessa, sense vibració, d'una neta estilització línia i d'un concepcionisme alhora deslloriat i constructiu, és d'una ardidosa lúcida com els seus dibuixos, jassia l'esclatant precisió dels fets a tinta xina o la tènue, etèria nitidesa dels fets al llapis, en un dels quals s'esplaià a plasmar de guisa ben decorativa, a fixar de guisa futurista el dinamisme d'una mà, d'uns braços i d'una testa.

Les dues decoratives natures mortes, obres de

S. R., incògnita artista francesa, d'opaca finesa, de fosca coloració, d'una gràcia i arbitrària descomposició dels objectes com era el cas de la número 21, o la sintètica i massissa plasmació de la número 20. Obres en les quals una gosada elegància s'alia amb una ben intel·ligent discreció.

El paisatge del senyor Pujol, d'ingenu detalladisme minuciós i tendre, ens desvela un seguidor convingut del singular artista que fou el duaner Rousseau.

La natura morta d'En Manuel Humbert, mostra inquietant d'una decadent i malaltissa sensibilitat: espectral i glassada.

N'Henric C. Ricart ultra una bella i interessant sèrie de dibuixos d'una gairebé violent, de tan aguda, precisió, exposava un paisatge a l'oli en el qual la ingenuïtat detallista d'Henri Rousseau es mari-

dava al sintètic voluminisme d'una època d'En Snyer, Pintura cixuta, un poc pobre, en contrast amb una aiguada, "les Nespres", neta, ardent, de fixa i tensa coloració, una de les belles obres que havem vist del senyor Ricart.

En J. F. Ràfols amb un petit dibuix, "Testa" ens prova novament la seva intensa percepció espiritual bondadosa i, a la vegada, la seva delicada maestria per fixar netament en tènue clar-obscur una testa femenina on se desclou un esguard absort.

Hi havia també obres d'En Manuel Lagar, i de la senyora Seguí de Vilarrassa, assats insignificants; i diferint dels altres expositors per llur exclusiva percepció del color, els senyors F. Gimeno i Navarro-Fargues, les del primer aspres i ferrenyes, les del segon finament matisades.

El Balanç de Washington

PER
JOSEP CARBONELL

L'esdeveniment

Convocats per Nordamèrica sota pretext d'estudiar i d'avenir-se a una reducció d'armaments i de resoldre bellament els problemes del Pacífic, es troben reunits a Washington els mandataris de les potències cabdals del planeta i dels Estats materialment interessats en el debat.

Admès que ambdós objectius trobin una ràpidíssima i afortunada cristallització, deixant per més endavant l'apreciació de llur valor i encaix exacte: ¿què és en veritat la Conferència de Washington?

Estats Units

Res més, per ventura, que la rehabilitació política dels Estats Units i l'atorgament a ells de l'ègida que se'ls féu escàpola a la Conferència de Versalles.

Si Wilson, molt d'acord amb els seus principis, però no menys d'acord amb les inevitables realitats nacionals, hagués sabut, l'any 19, establir una veritable pau, la consagració de Nordamèrica hauria passat a ésser l'esdeveniment automàtic que el joc de forces del moment comanava.

No fou així i Amèrica sortí de Versalles amb un gros llibre de comptes corrents deutors i, per tota executòria de crèdit, la Societat de les nacions! S'havien escamotejat els papers, el Japó s'anclava a l'Àsia i al Pacífic i la pau d'Europa esdevenia francesa per la il·lusió de la línia fronterissa,—de garantia—del Rin; americana pel preàmbul de compliment fet als principis americans tot condemnant-los a la ineffectuació, o, ço que és encara més greu, a la servitud i al ridícul, i anglesa per totes aquestes coses i per la resta.

Aquesta fou l'ensorrada política de Wilson: la preterició política dels Estats Units. El Senat desaprova l'obra del President no pas per desacord amb les essències ans per llur falsa plasmació de resultats nacionals catastròfics.

El President Harding i amb ell, republicans i demòcrates, és a dir, tot Nordamèrica confiada a la seva recta intenció com ahir es confiava a la de Wilson, ha resultat d'establir de fet, maldament es negui o no es declari, una nova ordenació de la pau i de l'esdevenidor polític i econòmic del planeta compatible amb l'interès nacional nordamericà en tots aquells problemes que més directament l'afecten, però que per llur encaix enclouen tots els altres que són pendents de solució.

¿Suposa aquesta actitud un canvi de la doctrina ideal de Nordamèrica? No; Nordamèrica roman, avui com ahir, aquella "gran reserva d'idealisme i de justícia" que diu el Dr. Legendre, "i s'alçarà (tota la seva política es fonamenta en aquest principi i ja veurem perquè), d'ací en avant contra tota manifestació d'immoralitat política, sobretot, contra tota gran expoliació".

Els Estats Units,—continua el Dr. Legendre,—per llur situació geogràfica entre Europa i Àsia, per llur potència econòmica, per la magnitud de llurs medis d'acció, per llur desinterès polític, són els designats a jugar un rol d'àrbitre dintre el món. Sostindran els bons i calmaran els mals, puix que el "big stick" els pertany.

Ésser àrbitre vol dir ja regir els altres amb un dret designi i si algú s'alça contra la justícia de l'àrbitre la força d'aquest s'ha de manifestar per calmar el malcontent o reduir a raó el rebel.

Amèrica té la força per arbitrar: de fet, doncs, posseeix ja l'imperi.

Wilson pel contingut ideal dels principis americans, per la força d'Amèrica fou designat àrbitre i, pobre d'esperit o inepte, fracassà.

Harding pren el comandament i pels principis, per la força d'Amèrica es fa atorgar el dret d'arbitrar.

Wilson i Harding es troben en el fons en germandat perfecta; difereixen solament, com a hòmens, en l'autores. L'un s'esfumà amb els principis, l'altre sembla comprendre el joc, tenir tant la Bíblia com l'interès nacional per nord i prendre els preterits advertiments,—que Hughes ha esmentat constantment en el seu primer discurs a la Conferència,—per carta de navegar en el mar revolt i ple d'esculls que és el reduir a fets convenients els prin-

cipis que la raó, l'esperit, la intel·ligència, el cor i la consciència assenyalen com a deus de salut.

A la taula de Washington, ¿com hi arriben les altres potències i com ne sortiran? És a dir: si els Estats Units s'irroguen aquest imperi moral del planeta (i això equivaldrà de seguida a un imperi econòmic i s'advindrà la resta), com romanen els altres imperis o nacions del món?

Anglaterra

És prou evident que aqueixa política ha de desplaure fortament Anglaterra, puix que de fet li crea una subordinació a mesurar, no tant per l'encaix momentani com pel creixent de força econòmica, moral i guerrera que li anirà restant.

No fou ella la que a Versalles reduí a quimeres les bones intencions de Nordamèrica? Doncs ¿com podria ben veure ara una represa a pit d'aquella política?

De Versalles en sortí una bella pau econòmica i financiera que, tot deixant l'Europa feta un infern, oferia els possibles de reduir al mínim la victòria dels col·laboradors i perdonar sense greuge propi i amb represa d'amistat el càstig dels culpables vençuts. França sap l'una cosa i lord d'Abernon l'altra.

Ensorrat l'imperi rus, vençuda però conservada Alemanya per tenir a ratlla a França, mediatitzada la resta o sense un imminent perill, Anglaterra arrodonia el quadre de la seva grandesa a l'Àsia i a l'Àfrica amb conquestes, bons pactes imposats o aliances. La del Japó, especialment, li és substancial. Per ella assegura a l'aliat imperi la seva expansió damunt el continent asiàtic tot afermant-hi la seva pròpia situació que d'altra guisa podria trobar un ràpid noiment.

¿Què li demanen els Estats Units?

Refusen, primerament, de tractar de l'anul·lació dels deutes creats per la guerra, idea cara als anglesos i no és pas estrany per l'equivalència de llurs compromisos contrets amb els crèdits que els són impagats i perquè com ja diguérem per Anglaterra les solucions financeres són la més alta i fonamental política.

Alertes, molt naturalment, a llur propi interès, els Estats Units cerquen de consolidar els avençaments fets durant el conflicte i no els volen cobrar ara no pas per altruisme, ans perquè, com diu Mellon, el secretari de Finances, aquell que es mostra exigent a deutors tarats cerca la seva pròpia ruïna. I tanca les oïdes al pensament general del govern britànic, a líders com Asquith, economistes com Keynes, a nombre de polítics de l'imperi, al chor que trobant-hi salvament fa amb ells l'Alemanya i els malcontents o fracassats que exacerben la teoria com l'italià Nitti, per no servir cap altra intenció que la creació d'una força nacional suprema que garanteixi les rertes intencions americanes si arriba el cas.

L'aliança amb el Japó, els Estats Units demanen que s'estripi a llur presència. Més gran humilitat de moment no hi cap. De fet l'imperi ja no és prou fort per mantenir la seva pròpia, inapreciable voluntat. I el Japó s'adonarà que per reeixir li calen altres aliats o trobar-se "tot en si mateix" segons la paraula de Confuci.

Aquest rompiment d'aliança s'obria encara més greu si hom considera com la refusà un membre important de l'imperi com és el Canadà. A la darrera Conferència imperial, en tractar-se de la renovació de la dita aliança Anglaterra s'avenia a condicionar-la; el Canadà volia que no es renovés; el Japó féu saber que l'exigia tal com havia estat fins aleshores, és a dir, d'ajuda en cas d'agressió sigui allà on sigui que ella es produïx.

Si l'aliança es romp, ¿què passarà a l'Àsia anglesa? La gran cunya econòmica que ja hi té posada el Japó ¿no esdevindrà tot d'una un ajut als rebels, una política ofensiva?

I si perdura, ¿quina serà l'actitud, mai que Nordamèrica i el Japó xoquin, de dominis com el Canadà i l'Austràlia tots dos dintre l'òrbita ideal, —en relació al problema grec,—nordamericana?

I Sud-Africa, ¿no proclamaria també la seva in-

dependència total, gènesi de la gran Àfrica de l'esdevenidor?

Lord Northcliffe ha parlat de donar per acabada l'aliança amb el Japó i de col·laborar amb els Estats Units en els afers del Pacífic. És una idea que sembla prosperar entre els anglesos. ¿És possible? A la porta oberta a Xina seguiran altres demandes en les quals no és pas fàcil que les dues unitats anglo-saxones es puguin avenir. I, altrament, per l'Anglaterra un lloc honorable no és pas un segon lloc. De moment, ¿qui sap? Però sempre amb reserves mentals que no fan falaguera la sort del món en l'esdevenidor.

Per als Estats Units si el divorci s'efectua s'haurà dut a compliment el clàssic aforisme que diu: "Divideix i venceràs". I Lloyd George haurà vist prou clar per exclamar de Londres estant que l'imperi "és al tombant suprem de la seva història".

Japó

El Japó és el factor més transcendental i inquietant d'aquesta tragicomèdia. Transcendental i inquietant pel seu contingut i pel seu gran significat.

Què és, què representa el Japó?

Materialment una gran potència que és bo de comparar-la, com molts fan, amb Prússia per fer-ne remarcar l'imperialisme. Bé si amb el paral·lel hom vol significar la rapidíssima creixença econòmica, l'augment de la natalitat, totes aqueixes dades d'ordre material de l'adveniment de l'Alemanya desfeta. Però serien més fidels a la geografia i a la història si comparàvem el Japó amb la seva aliada Anglaterra. Heu's aci l'imperi insular que com l'insular imperi nipó cercava les terres del continent per expandir-se quan el món nou no era encara descobert; que es revoltava per forjar una unitat i una religió nacionals, unitat i puritanisme tantmateix comparables amb la restauració imperial i el retorn al shintoisme ancestral dels japonesos. I, fins i tot, perquè no hi manquin ni els caires anecdòtics, talment com els espadats d'Albió veïen la mar engolir aquella marina invencible de Felip II, els de l'imperi del Sol Ixent presenciaren com s'esvaïa l'armada tàrtara del tot poderós Yodai, confosa i anihilada per la ventada divina d'Isé.

Espiritualment el Japó representa la primera manifestació potent de l'Àsia contemporània, la primera cristallització i avançada de l'Àsia que ve. El Japó és ja l'Àsia que arriba.

Caldria resseguir la història i l'evolució d'aquest poble que no ha sofert com els seus germans asiàtics el "malastre blanc" per a ben conèixer-lo i ben situar-lo en aquesta hora transcendental.

És un cas formidable de nacionalisme, de retrobament, de reconcentració, de retorn a si mateix per reproduir-se; puix que "les ombres del passat són les promeses de l'esdevenidor" i "cap arbre no sabria despassar la força continguda en el seu gra". "És en certa mesura, aquesta coneixença de si mateix la que recrea l'imperi i li permet de dominar l'avarsa en la qual una part tan gran del món oriental s'esfondrà". I és aquest "renovament de la pròpia consciència que refarà l'antiga força i l'antiga potència de l'Àsia".

A l'arrel d'aquest retrobament hi ha el mateix que en tots els nacionalismes: un corrent arqueològic pel qual ressuscita tota la passada grandesa, naix "un culte apassionat de les personificacions heroïques del lleialisme que sucumbiren i una recrudescència patriòtica".

Així obrava damunt els nipons l'estudi dels seus preclars culminant en la publicació de la gran història nacional manada compilar pel príncep Mito, seguint els gegantescos treballs acomplerts pels emperadors xinesos, Kang-hi i Kien-long.

Després una èpica, la de Sannyo, que abraça la joventesa "inoculant-li l'ardidesa que menà llurs avantpassats a la revolta".

"L'estudi de la literatura purament nacional, posada en voga per grans esperits com Motoori i Harumi, en les obres monumentals dels quals els gramàtics i els filòlegs moderns poc troben que afegir".

I, darrerament, el retorn al shintoisme, forma original del culte als avantpassats, nada al Japó abans d'ésser-hi introduït el budisme. Religió nacional que es concentra en la persona de l'Emperador, descendent de la divinitat.

Mentre aquest "renovament del dragó" s'operava els nipons miraven, per la porta oberta als holandesos, "el llarc braç que l'Europa estenia vers l'Orient". "Vérem,—diu Okakura a qui venim citant,—la Índia, terra beneïda dels nostres més sagrats records perdre la seva independència per apatia política, manca d'organització i gelosies mesquines d'interessos rivals. La guerra de l'opi a la Xina i la submissió gradual de les nacions orientals, sucumbint una a una a la força màgica i subtil que els vaixells negres aportaven d'enllà la mar".

Trista lliçó que féu sentir als nipons la precisió de l'unitat a tota costa. I, convençuts que la seguretat nacional ho imposava, espolsaren el jou de la cultura xinesa i índia que els mantenien en la maia oriental. El dragó continuava transformant-se sense perdre, però, mai la fidelitat a si mateix, "amb aquell esperit de vivent aduaitisme que acull la novetat sense renunciar a les velles tradicions"; "amb aquella fidelitat que, malgrat dels colors nous amb els quals la vida de nació moderna l'obligava a tenyir-se és, per al Japó, l'imperatiu categòric de la idea d'Advaita".

Okakura descriu aqueixos moments de la vida nacional del Japó amb una finesa tan simple i patè-

tica que no ens podem pas estar de transcriure els seus propis mots. Diu: "Les belles campanes dels temples habituades a sonar la música del repòs i de l'amor foren arrencades de llurs cloquers seculars per fondre els canons que calien a la defensa de les costes. Les dones llançaren llurs espills a la mateixa ardent forn, preses d'alc patriòtic. Puix que els potents timoners que governaven l'Estat advertien bé els perills que amenaçarien el país, cas de trobar-se sorpres sense preparació per una guerra defensiva contra els bàrbars d'Occident. Llur rol fou de combatre i d'aconduir poc a poc el desenfrenat entusiasme dels Samurai, tot assajant d'obrir la pàtria al comerç occidental. Alguns sacrificaren llur vida, com Iikamon, declarant que la nació no estava preparada encara per a una afirmació temerària. Un agraïment etern se li deu d'exacta guisa que a l'embaixada armada que ens trameté Nordamèrica, la política nacional de la qual obri les nostres portes amb esperit de civilització, sense idea d'extensió territorial".

Heu's aci els camins pels quals el Japó d'avui és arribat a la vigoria nacional" prevista en tots els seus extrems per la sagacitat remarcable dels vells hòmens d'Estat" i que el fan apte encara "per als grans problemes i responsabilitats que l'esperen com a nova potència asiàtica". Puix que la missió del Japó no és pas de retornar solament al seu propi i vell ideal, ans de sentir i de reviscolar la vida adornada de la vella unitat asiàtica. "L'Àsia és una: l'Himalaia separa per més ben accentuades les dues potents civilitzacions: la de la Xina comunista de Confuci i la de la Índia individualista dels Vedes. Però aquestes barreres de neu no sabrien pas interrompre, maldament fos un instant, l'expansió de la passió per l'absolut universal, patrimoni espiritual comú de les races asiàtiques que els permeté de crear totes les grans religions del món i les diferències dels pobles marítims de la Mediterrània i de la Bàltica que amen confinar-se en el particular i recercar els medis més que les finalitats de la vida".

Aquesta és la doctrina ideal del nacionalisme japonès. El Japó "reflex de tota la consciència asiàtica" conservador de si mateix i de l'ideal indi i de les ètiques xineses, que sense la seva primitiva destinació, invenciblement original", semblaria relegat per la geografia a simple "província xinesa" o "colònia índia", vetlla amatent "per l'honor sagrat de la raça d'Ama l'esvaïment de la nit d'Àsia pels raigs del Sol Ixent". "L'Àsia pels asiàtics" clamen els nipons, volent, és clar, significar d'antuvi: pas als japonesos!—que en són l'avançada dels temps nous. ¿Imperialisme? Sí. El natural de tots els pobles de tipus econòmic i polític occidental de l'avui. El Japó adaptat aquest tipus en la seva transformació i no podria pas, ara, regular davant la realitat creada i de les adversàries competències.

El Japó es troba avui amb un problema major que és el de la superpoblació "Heu's aci,—diu Kawakami,—ço que cal ben comprendre abans de judicar la política i l'acció japoneses". Intimament lligada amb aquesta qüestió n'hi ha una altra de més greu: la del ferre i del carbó. "Nació prolífica però confinada en un arxipèleg estret, el Japó no veu cap altra solució al primer dels seus problemes que l'expansió de la seva indústria i el desenvolupament del seu comerç exterior. Esdevenir una gran nació industrial i comercial, vet-àci en dos mots l'ambició mestressa del Japó de l'avui. Però per atènyer aquest ideal, li cal a l'imperi disposar de dos elements indispensables a la indústria moderna: ferre i carbó. I com que dissortament l'un i l'altra són rars a les illes, el Japó és forçat de demanar-los a un subsoil no massa llunyà de les seves costes. Aquesta doble necessitat dona la clau dels mòbils latents de la política interior i estrangera del Japó".

De la guerra blanca, el Japó en sortí amb el dany mínim i el benefici major. Amb tot i no partir de la Conferència de Versalles plenament satisfet, la pau li conferí aventatges directes i individuals que els Estats Units volen, ara, encara, revisar. ¿Arribaran nordamericans i sol-ixents a un momentani acord? Tot porta a creure que sí. Els nipons són prou intel·ligents per no sofrir impaciències, saber somriure i esperar. S'avindran cortesament amb l'àrbitre i lloaran, àdhuc, la seva bona intenció. L'ajut nordamericà a la independència total de la Xina, la defensa de la integritat de l'imperi celeste, la miraran sota una claror millor de la que realment els pot semblar guiar-la; els apareixerà, per pròpia experiència, com la més formal garantia i fe d'una nova resurrecció asiàtica. Acceptaran la pugna en el pla d'igualtat econòmica i en ella creixeran en primacia al costat dels blancs, a la Sibèria, a la Xina, a la Índia... Poc a poc, l'Àsia reviurà en llibertat i quan s'advingui l'hora en què Nordamèrica incorri en contradiccions patents, llavors, el Japó no serà absent.

En el fons, ¿no és, per ventura, aquest l'esoterisme de l'assassinat d'Hara, bella mort germana de la d'Hicon i del reemplaçament d'Hotta acomplert per les dames de la Cort?

França

França també ha anat a Washington. ¿Quina és avui la seva posició dintre l'Europa i en relació amb els Estats Units?

Gonçal de Reparaz ha escrit que la Sort truca una sola vegada a la vida a la porta dels pobles i entra i fa estada amb aquells que no són distrets, aquells que amants li tenen sempre preparat un

estatge. La Sort, que no és pas dona voluntariosa i assenyada, ans minyona de velleïtos amor i peu lleuger, que no segueix camins de massa lògica ans am a els esculls i les paradoxals roderies, que passa confosa entre els crits de la multitud o viatja, com Rubens la pintava, dreta damunt una bola de cristall llençada en crispat ocell, es parà un bell matí de tardor.—11 novembre del 18,—a la porta de França. Fugia d'altres mans i trucava, trucava de guisa reiterada i nerviosa, tota glatent i com espordida, temerosa d'algun rapte violent. La Sort trucava, trucava; la porta, de França però romania closa. A dintre hi havia gran brogit de cants i dring de libacions continues. La Sort va insistir. I no pas perquè entrés ella ans perquè passessin les cabalcades d'esplais amb què hom coronava la festa; al fosc de la porta s'obrí. Sortiren gents de totes menes, embriacs i afollits, clars d'instint i el cap ple de tenebra, pertrets per la caça. La Sort es féu un poc enllà. Si després de tot la porta restava oberta i França a dintre ben sola? Però, heu's ací que mentre feia aquest pensament, quan tota la joiosa comparsa amb gran companyia de corcers i mastins i brandant lluminàries assetjava altiplans i planures, sortí aquella mateixa a qui la Sort cercava, grassa i oblidadissa matrona tota donada al braç i a les besades d'aquells a qui la Sort acabava de fugir. Ella, la Sort, insistí encara. Seguia la seva predilecció de llavors i atancant-se-li li estirava la vesta i feia senyals perquè retornés sola al propi fogar on li pogués parlar. I, heu's ací que per tota resposta, la Sort merquesqué els lladrucs dels cans que la foragitaven lluny, lluny com si fos una malvestat. Ara, França, després d'aquell foll festeig es dol de trobar-se tant sola.

Sola?

Els que han llegit MONITOR saben ja la nostra tesi política de la pau de França i l'error que l'esvaia. A França li calia una pau d'acord amb la continuïtat de la Història del món i una pau així comportava:

a) la recta comprensió, acceptació i nacionalització de la política americana, o sigui l'aplicació dels principis americans a Europa com argument lògic de la dissolució de l'Imperi alemany.

b) d'acord amb els principis fonamentals de la política americana i com a garantia de la més llarga pau per l'esdevenidor, anul·lació de totes les aliances contretes abans de la guerra o amb motiu d'ella i, per tant, de l'aliança franco-anglesa purament circumstancial i impossible de sostenir sense un imperatiu categòric imminent pels dos pobles de política tradicional irreconciliable.

D'una pau així derivaven: Primer, la seguretat política de França; segon, el més lliure i inofensiu desenrotllament econòmic de l'Europa central convenient a Anglaterra, a Nordamèrica i a França tant com la desaparició de l'Alemanya imperial; tercer, la no renúncia d'Amèrica a interessar-se pel manteniment d'aquest nou statu quo, orgull i interès nacional seu. França esdevenia així en relació amb l'antiga Alemanya el lògic paral·lel d'Itàlia en relació amb el vell Imperi dels Habsburg. I el món restava el panorama dels següents factors: Nordamèrica reconeguda tàcitament pels pobles com l'imperi moral del planeta; França i Itàlia mantenedores continentals de la pau política del continent europeu; la comunitat imperial britànica i els enigmes de Rússia i de l'Àsia.

Es evident que aqueix era el camí de la pau més llarga, la qual no s'hauria pas trencat novament per l'Oest continental. Anglaterra restava subjecta a una evolució imperial i a l'esdevenidor general de l'Àsia, però tot allò que significués una minva de les sobiranes occidentals,—i aquí havia de començar l'actuació de la nostra política exterior,—restava exclòs del quadre de les imminents possibilitats pel fet que un tal estat de coses interessava Nordamèrica, la qual no és pas precis que tingui pactes signats per saber en l'hora i contra qui ha de moure les seves armes. Nordamèrica s'hauria sentit associada a les potències continentals de guisa "implícita i sense fórmula escrita. Manera que pot, malgrat de tot, ésser d'una no menys certa eficàcia", com ha escrit aquests dies el senyor N. Roosevelt. Puix cal no creure massa, per no dir en absolut, en totes les raons tradicionals que es venen donant a favor de la desentesa dels problemes europeus i isolament de Nordamèrica. Els afers d'Europa interessan als Estats Units com els de l'Àsia; la cosa que no els plau, la cosa de la qual es desentenien i es desentendran sempre és de tota conformitat amb les solucions que s'hi dongui si no tenen un fonament nacional nordamericà. El Senat anirà a l'obra de tots els presidents i secretaris que, plens de bons intents tornin de les Conferències amb signatures de pactats i complicats encara, aments que portin implícita la submissió. Però, ¿no és aquesta per ventura la prova més ferma d'intervenció que es vol i s'espera definitiva? És la mateixa història del bell isolament britànic. A una nació com Nordamèrica no hi ha problema en la mar, en l'aire o en terra del planeta que no l'atenyi i en la solució del qual no li convingui de tenir-hi part o direcció.

Però els fets que la voluntat dels hòmens determinà foren altres. La pau seguí per viarany que no eren pas els de la lògica i raó de la Història, i així a França el senyor Maurras pot parlar de "nació assistida" i el senyor Juge escriure un llibre tan ple de fonamentals anàlisis i ensenyaments com és "La nostra abdicació política".

De la pau de Versalles ençà, França i Anglaterra no van fer altra cosa que separar-se, cercar-se novament, xocar i repèllir-se com un joc de caram-

boles. I els fets han demostrat que el salvament dels gals només s'obria per fet quan obren sols, moguts per llur pròpia iniciativa i interès nacional, i que una actitud semblant per ço com contraria les essències de llur política mereix sempre les més acres censures angleses. El salvament de Polònia, acomplert sense miraments d'aliances per França merquesqué la formidable diatriba de Lloyd George, d'un cinic menyspreu per l'heroica nació ressuscitada; l'acord franco-turc xoca amb l'execració amenaçadora de lord Curzon; al pacte de Wiesbaden, arranjament i aminoració econòmic d'un mal que no té per França les seves arrels en solucions econòmiques ni financeres, s'hi oposa el memoràndum de sir John Bradbury; i si França per la seva sola conveniència signava una entesa amb Rússia, sentiriem novament com Anglaterra alça la veu contra aquesta gosadia al marge de les seves mires i pactes particulars, contra aquest nou atemptat a una aliança que és una ficció i que cap seny albirador no comprendria altrament que com un avassallament.

Per l'error inicial de Versalles aqueixa és avui la posició de França a Europa. Arreu, fills d'una mateixa causa, troba esculls. Quina és, quina podria ésser la seva posició en relació amb Nordamèrica?

Per una política nacional nordamericana victoriosament manada, França podria ésser a Europa ço que la Xina és a l'Àsia. Heu's ací el resultat d'un ampli paral·lel que pot diferir en detalls i comparacions però que no discrepa en la raó central que l'inspira. França i Xina són, l'un a Europa l'altre a l'Àsia dos principis de justícia i dues bases econòmiques per defensar de les mires polítiques i econòmiques de veïns de talla per alçar-se a la mida d'una possible competència.

Defensa integral de la Xina, defensa i patrocinament integral de la política de França heu's ací un bell programa polític nordamericà més pràctic a la fi que no pas totes les conferències malmeses i hàbilment torçades en llur curs malgrat dels més bells iniciaments. Perquè aqueix no sembla pas ésser, tampoc, el camí que qualsevol espectador imparcial diria que segueix la Conferència de Washington. Moriran els seus acords en mans del Senat com els de Versalles? En tot cas les causes inicials del fracàs hauran estat les mateixes i idèntics encara els objectius a destruir i atènyer.

Els símptomes? Mentre a Washington els Estats Units afirmen principis i política nacional, mentre França hi és rebuda amb l'acclamació unànime del Parlament i les més clares esperances es feien albiradores, mentre lord Balfour va fer el seu paper, a Londres s'hi ha anat preparant l'assalt diplomàtic que avui es troba ja en el seu ple i promer una nova victòria a l'Imperi si els directores de l'Unió no reaccionen a temps. Després de les l'admissió de l'exèrcit de terra francès les aprensions britàniques s'han fet públiques per boca d'uns quants polítics assanyalats i Lloyd George prepara la seva màxima glòria amb aqueix bell iniciament de sàvia oportunitat que és la pau anglo-irlandesa.

El famós discurs de lord Curzon, qui conegui mitjanment les idees polítiques de l'ex-vice rei de la Índia no en mesurarà l'encalç?

Fracassades i rompudes les negociacions amb l'Egipte l'espectre musulmà ha esparidit el ranci

lord autor de "Rússia a l'Àsia central", "La Pèrsia i la qüestió persana" i "Problemes de l'Extrem Orient". Al polític clarividenc que fa temps escrigué ocm seria a l'Àsia on "s'hi jugaria la dominació del planeta i s'hi decidirien els destins de la Gran Bretanya: no a Europa, no tampoc en mars i oceans, ni en aquella més gran Bretanya creada pels seus tanyes" que discerní com "l'alfa i omega de la política russa era atènyer no Calcuta, però si Constantinoble; no el Ganges, però si el Corn d'Or, és a dir, les claus del Bòsfor; ocupar l'Anglaterra a l'Àsia per obligar-la a restar tranquil·la a Europa" i que a aqueixa política oposa com a principi i fi de la política britànica que "tota la qüestió de l'Orient europeu s'enclou en la desmembració de Turquia i tot afer de l'Orient asiàtic en la persistent solidaritat de l'Industan, se li podia amagar que per Turquia s'ateny la Índia per la via directa de religió, puix que els musulmans van de temps associats a la política de rebel·lió indígena, i que amb el manteniment de Turquia, França s'atorga un arbitri davant el qual s'anul·len els efectes de la mà posada damunt Pèrsia, els pactes amb l'Afganistan i els nous regnes messopotàmics? se li podia abscondir la terrible importància per la Índia i la vida imperial britànica d'una possible entesa franco-americana i, àdhuc, japonesa, damunt la base d'associació integral de polítiques exteriors, de la França com ja havem dit erigida en protectora de Turquia i àrbitre del món musulmà, dels Estats Units protectors de la llibertat asiàtica? màxim si hom sap, com diu el senyor Legendre, els mals ulls amb els quals Nordamèrica veu el tombant de la política anglesa a Pèrsia i la importància d'aliar-se encara Nordamèrica i França per un afer tan important com és el dels jaciments de nafta. Per l'Anglaterra (i lord Curzon resta un genuí representant de la seva vella tradició), la Índia és intangible i cal fer-la perfectament inaccessible puix que, com diu el senyor Demangeon, representa "una fortuna i una defensa i és per ella que, verament, l'imperi assegura els seus destins". "La Índia és, segons J. A. Léger, la terra "els possessors de la qual ho han esdevingut sempre de la meitat del planeta per la seva posició central i dominant, eix sobre el qual tomben les fortunes (bell somni el de Napoleó a Egipte), fins a l'extrem que l'Imperi britànic sense la Índia no existiria". Anglaterra és, diu "abans que tota altra cosa una potència asiàtica,—així mateix ho afirma Leonci Juge,—i tot anglès que no hagi passat de Suez ignora quina cosa és el seu propi imperi".

Contra aqueixes possibilitats, doncs, temibles el joc polític anglès és doble: d'una part es tracta de ben lligar Nordamèrica en l'afer del Pacífic que és per l'Anglaterra el de la pau de l'Àsia i de l'altra de desarmar políticament França, el tot ben lligat amb els nobles propòsits que torni al món aquella bonança londinenca d'avantguerra que Keynes enyorà i per la que Lloyd George s'afanya. Churchill ha estat el portaveu de la primera acció i la segona té per campió el primer anglès, que de temps l'obirava i es prepara després dels sortosos prolegòmens de la pau irlandesa a l'iniciament, com diu la premsa, "d'una nova política que té per objectiu salvar el planeta del caos financer en què és sumit".

CRÒNIQUES DIVERSES

Biblioteca Popular "Estel"

Sota el patronat dels senyors Josep Carner, Joan Crexells, J. V. Foix, Marià Manent, Tomàs Garcés i J. Bolli i Ferro, s'ha constituït un grup d'editors patriota el primer propòsit dels quals és de publicar 12 volums anyals sota el nom de *Biblioteca Popular "Estel"*. A preu módic (1 pesseta volum), i de tamany reduït, aquesta col·lecció cooperarà a la tasca editorial de les benemèrites empreses actuals divulgant entre el gros públic obres assenyalsades d'autors catalans i estrangers.

Hom publicarà antologies de Guimerà, Verdader, Maragall, Carner, D'Ors, etc. Proeses de Ruyra, C. Soldevila, Bertrana, V. Català, Maseres; etc. Monografies de Rovira i Virgili, J. V. Foix, F. Soldevila, etc. Traduccions de Shaw, Bennet, Carlyle, Verne, Twain, Goethe, Nansen, Latzko, Andreief, Lagerlöf, Leonardo da Vinci, Machiavello, Verga, etc.; Esquil, Plató, Aristòtil, Sèneca, etc.

Per establitzar la *Biblioteca Popular "Estel"* s'ha obert un abonament semestral a 5 pessetes corresponent a 6 volums de la col·lecció i a 10 pessetes anyals corresponent a 12 volums.

Mancada Catalunya d'edicions en llengua nacional, el magnífic propòsit dels editors de la *Biblioteca Popular "Estel"* ha d'ésser secundat pels catalans interessats en la cultura i en el progrés editorial de la nostra Pàtria.

«MONITOR»

Prega als seus amics de tot Catalunya de secundar amb llur abonament immediat la tasca patriòtica que té començada.

L'abonament anyal a MONITOR és de deu pessetes corresponent a dotze números mensuals i a mants extraordinaris en projecte, destinats exclusivament als subscriptors.

Hom subscriu a MONITOR per a 1922

Llibreria Nacional Catalana. Granvia, 613
Galeries Dalmat. Portaferrissa, 18
Llibreria Verdader. Rbla. del Mig, 5

«MONITOR» EN 1921

H A P U B L I C A T :

JOSEP CARBONELL

Assaig d'internacionalització del nostre problema nacional i de l'ideal peninsular.—A França per l'*Action française*.—La Pau de Versalles.—La Pau política o la que convenia a França.—La Pau econòmica o anglesa.—El viatge d'Anfòs XIII.—Nacionalisme imperial i fatalisme d'Estat.—La Pau idealista de Wilson i la Pau americana. L'error de França.—De l'esperit d'ordre i de la llibertat nacional; Qüestió de principis; El miratge d'Irlanda; relativitats del problema irlandès; relativitats del problema català. Motivació i contingut de l'ideal polític peninsular.—Confederació llatina occidental; notulles fonamentals; Catalunya; la Confederació; l'Occident nou.—Una política internacional per a la Península.—La conferència de Washington; l'esdeveniment; els Estats Units; Anglaterra; Japó; França.

J. V. FOIX

Algunes consideracions preliminars sobre literatura.—L'Avantguardisme.—"En el límit d'or".

El nacionalisme català i l'Action française.—¿Una doctrina o una experiència?—De Lisboa al Roine passant per Gibraltar.

Catalanisme i universalisme.—Simpatia i antipatia.—Isolament i localisme.—¿D'on s'ha isolat el catalanisme?—Eugeni d'Ors i l'oficialisme.—Catalanisme i peninsularisme.—L'eficàcia del castellà o espanyol.—Universalisme.

Joaquim Folguera.—Política nacional.—L'Institut d'Estudis Militars.—Cal l'Inèdit.—L'Espanya unilateral i l'Espanya màxima.—Comunisme patriòtic.—El candor renaixentista.—La realitat.

M. A. CASSANYES

Algunes consideracions preliminars sobre l'art.—El segon Saló de Tardor.—Exposicions H. C. Ricart i Teresa Romero a can Dalmat.—L'Exposició d'art belga.—Saló d'Hivern.—Exposició Grace Ravling.—Tramesa a En Josep Dalmat.—Sobre la moderna art francesa.—Les col·leccions d'art catalanes: Leopold Gil (amb les versions espanyola, anglesa i francesa).—Exposicions Ramon Capmany, J. F. Ràfols, Manuel Lagar, Joan Miró (a París), Josep Clarà i Josep Aragay.—Saló de Primavera 1921.—Joaquim Mir.—Benet Mercader.—Els francesos.—Exposicions J. Salvado, Francesc Vayreda, Galeria Reig i Galeries Dalmat (clausura temporada).—*"Picasso von Maurice Raynal"*.

MARIÀ MANENT

A propòsit de Brooke i els poetes de Cambridge.—Elegies i balades de Duhamel.

JOSEP MARIA JUNOY

Proporcions i dimensions en una obra d'art.—Els grecs, el Crist i Catalunya.—Jocs d'escites.—L'Usurpador.—De l'Extrem Orient.

T. CATASÚS

Un llibre d'avantguarda.

FREDERIC CAMP

Del centenari de Napoleó.

JOAN ESTELRICH

Discurs a Beaucaire.—Fragments d'una conferència a Tolosa.

«MONITOR» EN 1921

ha acompanyat aquests treballs inèdits de les següents seccions vastes i oportunes:

REVISTA DE LA PREMSA

Barbàrie passiva.—Avançada.—Un "Butlletí".—El tòpic de l'unitat.—¿Nacionalisme militarista? (De "Ressorgiment").

CRONIQUE

Itàlia: Fiume i l'idea nazionale.—Les edicions italianes.—El programa fascista.—Itàlia mediterrània.—El fascisme; el moviment; els màrtirs del fascisme; retorn de sistemes medievals; el fascisme no va pas contra el proletari; què vol el fascisme; el desarmament; ¿Monarquia? ¿República? Itàlia.—La decadència intel·lectual segons Giovanni Papini.

Anglaterra: Anglaterra i França.—Anglaterra i Alemanya.

Irlanda: Antecedents històrics.—L'Ulster; Els primers temps de la guerra civil; Psicologia del Sinn Feinn.

Txecoslovàquia: L'organització de l'exèrcit.

Rússia: La Rússia antiga i moderna segons Georges Sorel.

Polònia: La Polònia és un perill segons F. S. Nitti.

Ucrània: El nacionalisme.

Estònia: Un nou Estat.

Egipte: Els esdeveniments.

Àfrica del Nord: Algèria; La qüestió indígena.

Frància: El nacionalisme català i l'Action française (signat Josep Pla). Tramesa a l'Esprit Nouveau.

Catalunya: Crítiques.—"La Revista".—Tramesa a Castella (signat Josep Carbonell).—L'Exposició d'art espanyola a Londres (signat Bergnes de Les Cases).—La Biblioteca Popular "Estel".

«MONITOR» EN 1921

ha expressat la seva opinió sobre els problemes nacionals i peninsulars en les seves editorials aparegudes segons aquest ordre:

Programa polític de MONITOR.

Catalunya-Nació, Federació i Imperi.

Separatisme ibèrica i catalanisme nacionalista.

Per a Luis Araquistain.

La desconfia espanyola al Marroc.

Un nou govern.

Nacionalisme català i patriotisme portuguès.

L'Estat lliure d'Irlanda i Catalunya.

Ruptura de relacions hispano-franceses.

ALTÈS - IMPRESSOR - BARCELONA

La jove Catalunya vesteix a can **GUITART** del Portal de l'Angel, 3 i 5 perquè amb llur art distingida aquesta sastreria ha creat una

ELEGÀNCIA NACIONAL

Hòmens i nois; deportistes i clubmans; xòfers i servents
-:- troben en aquesta casa llur model preferit -:-

E L S
P E R F U M S
D E
M Y R U R C I A

B. CARBONELL
I BATLLE

Cable "Carbat" - SITGES

EXPORTACIÓ DE VINS SELECTES EMBOTELLATS

Malvasia de Sitges

Moscateu de Sitges

Marques extra-fines elaborades amb seleccions de velles collites

Vermouth GRECO

Exclusiva per l'Amèrica-hispana dels vins de taula «Castell del Bosch» grans marques «CORRENT» i «GRAN CRIANÇA»

GALERIES LAYETANES

Granvia, 613

BARCELONA

Teléfono 4902-A

ANTIGUITATS - ART MODERNA

Brodats: Tapissos: Camafeus: Alcatifes perses
Mobles d'estil

Exposicions constantment renovades d'obres d'art dels més afamats artistes moderns

